

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Utvecklingsamtalet

**Ett forum för föräldrar att utöva inflytande på
förskolan**

Marie Grandin Edoff

Cecilia Gustafsson

Eva-Marie Svensson

Examensarbete 15 hp
Inom Lärande
Lärarytbildningen
Vårterminen 2015

Handledare: Josefin Rostedt

Examinator: Anna Klerfelt

SAMMANFATTNING

Marie Grandin Edoff, Cecilia Gustafsson, Eva-Marie Svensson

Utvecklingssamtalet

Ett forum för föräldrar att utöva inflytande på förskolan

Antal sidor: 29

Syftet med denna studie är att skapa kunskap om hur föräldrar till barn i förskolan beskriver föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet.

Studien utgår från följande frågeställningar:

- Vad berättar föräldrar att de förväntar sig av utvecklingssamtalet?
- Vad beskriver föräldrarna att de vill ha inflytande över i förskolan?
- På vilket sätt beskriver föräldrarna att deras inflytande ser ut?

Vi har använt oss av kvalitativ metod och konstruerat data genom fokusgruppsamtal. Vi har valt att analysera materialet utifrån inspiration från fenomenografisk ansats. Någon sann bild av föräldrainsflytande i samband med utvecklingssamtalet har vi inte sökt, utan vi har istället valt att lyssna på föräldrarnas berättelser av hur de upplever utvecklingssamtalet. Vi ville även höra om föräldrarna anser att det de talar om i interaktionen mellan dem och förskollärarna följs upp i verksamheten.

Resultatet visar att föräldrarna anser att utvecklingssamtalet ger dem möjlighet att påverka verksamheten. Slutsatsen är att föräldrarna talar om att de har föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet, framförallt när det gäller delar av verksamheten som kan ändras för att gynna barnets utveckling och intressen.

Sökord: Utvecklingssamtal, föräldrainsflytande, kvalitativ metod, fokusgruppsamtal, förskola

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för lärande och kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036-101000	036162585

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Syfte	1
3 Bakgrund.....	2
3.1 Historik.....	2
3.2 Utvecklingssamtal i förskolan.....	3
3.2.1 Utvecklingssamtalets funktion	4
3.2.2 Riktlinjer för utvecklingssamtalet.....	4
3.3 Föräldrainflytande	5
3.3.1 Varför behövs föräldrainflytande?.....	6
3.3.2 Förutsättningar angående föräldrainflytande?.....	6
3.3.3 Föräldrainflytande enligt nuvarande styrdokument.....	7
3.4 Sammanfattning av forskningsgenomgången.....	7
4 Fenomenografisk ansats.....	8
5 Metod.....	9
5.1 Fokusgruppsamtal.....	9
5.2 Urval.....	10
5.3 Genomförande.....	11
5.3.1 Tillträde till fältet.....	11
5.3.2 Presentation av medverkande föräldrar i studien	11
5.3.3 Genomförande av fokusgruppsamtal.....	12
5.3.4 Samtalsledarens roll under fokusgruppsamtalet	12
5.3.5 Genomförande av analys.....	12
5.4 Forskningsetiska principer	14
5.5 Trovärdighet.....	14
6 Resultat	15
6.1 Vad berättar föräldrar att de förväntar sig av utvecklingssamtalet	15

6.1.1	Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande	15
6.1.2	Föräldrars förväntningar på information vid hämtning	17
6.2	Vad beskriver föräldrarna att de vill ha inflytande över i förskolan	18
6.2.1	Vad innebär föräldrainflytande för föräldrarna	18
6.2.2	Möjligheten att påverka	19
6.2.3	Inflytande på verksamheten	20
6.3	På vilket sätt beskriver föräldrarna att deras inflytande ser ut?	21
6.3.1	Olika forum för inflytande	21
6.3.2	Föräldramöte.....	22
6.3.3	Samarbete, kommunikation och dialog.....	23
7	Diskussion.....	24
7.1	Metoddiskussion	24
7.2	Resultatdiskussion	25
7.3	Slutsats.....	27
7.4	Fortsatt forskningsarbete	27
8	Referenslista.....	28
	Bilaga 1	
	Bilaga 2	

1 Inledning

I denna studie undersöker vi hur föräldrar beskriver inflytande i förskolan genom utvecklingssamtalet. Utvecklingssamtalet är inte bara ett samtal här och nu, utan ett samtal där verksamheten presenteras och där barns lärande synliggörs, det vill säga att vi tillsammans pratar om barnets lärande. I Lpfö 98/10 (Skolverket, 2010) framgår det att förskollärare har i uppdrag att ge föräldrar möjlighet till samtal om barnets utveckling och lärande. Utvecklingssamtal är således något som ska finnas i förskolans verksamhet. Förskolläraren i samtalet skall följa styrdokument och är skyldiga att hålla samtalet på ett professionellt plan. Förskollärare ska ansvara för att ge föräldrarna möjligheter till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras, det vill säga förvekligas i den pedagogiska planeringen. Vidare ska föräldrars synpunkter beaktas när det gäller genomförande och planering av verksamheten (a.a). Utbildningsdepartementet (2003) menar att det finns samband mellan föräldrars engagemang i förskolan och deras barns lärande och utveckling.

Föräldrarnas roll och deras tankar i förskoleverksamheten är viktiga för att förskolan ska kunna bedriva en god verksamhet för barnen. För att vi som förskollärare ska kunna tillmötesgå barnens behov behövs föräldrarnas stöd. Idag ska föräldrarna ha inflytande över utvecklingssamtalet genom att de själva får vara med och diskutera barnets utveckling och lärande, men även få möjlighet att påverka viss del av verksamheten. Är det så att samtalen fungerar på detta sätt, eller är det så att samtalen mer fokuserar på att det enskilda barnets beteende i olika situationer eller var barnet ligger på för nivå i jämförelse med andra etcetera. Vi funderar också på om det är så att förskollärare inte tar föräldrarnas möjlighet till inflytande på allvar? Det är viktigt att belysa föräldrars inflytande för att verksamheten ska kunna förändras, menar vi. Något osynligt kan inte förändras förrän det görs synligt. Samarbete mellan föräldrar och förskollärare är en förutsättning för kontinuitet mellan hem och förskola och för att föräldrarna ska kunna utnyttja sin rätt till deltagande och inflytande över verksamheten.

2 Syfte

Syftet med denna studie är att skapa kunskap om hur föräldrar till barn i förskolan beskriver föräldrainflytande genom utvecklingssamtalet.

Studien utgår från följande frågeställningar:

- Vad berättar föräldrar att de förväntar sig av utvecklingssamtalet?
- Vad beskriver föräldrarna att de vill ha inflytande över i förskolan?
- På vilket sätt beskriver föräldrarna att deras inflytande ser ut?

3 Bakgrund

Bakgrunden är uppdelad i tre delar: historik, utvecklingssamtal och föräldrainsflytande. Urvalet av det som framkommer har gjorts utifrån val av relevant litteratur och forskning för studiens syfte.

3.1 Historik

Samtal mellan förskollärare och föräldrar har genomförts i förskolan sedan mitten av 1970-talet (Gars, 2002). Det är ett obligatoriskt samtal och påbjudet av staten. Först kallades samtalen kvartssamtal eller enskilda samtal. Samtalet fokuserade då kring barnets lärprocesser utifrån kunskapsmässiga och sociala perspektiv (a.a). Vallberg Roth (2002) hävdar att forskning visar att föräldrar ansågs okunniga och att de enbart blickade bakåt i tiden, vilket ansågs vara ett hinder i verksamheten istället för en tillgång. Idag är det vanligare att föräldrarna ses som en resurs och forskning har visat att barns trivsel har ökat när samarbetet mellan föräldrarna och verksamheten är god och där föräldrarna ses som en resurs (a.a).

Markström och Simonsson (2013) menar att utvecklingen av föräldrainsflytande har att göra med två olika styrdokument. Dels det pedagogiska programmet för förskolan (Socialstyrelsen, 1987) och dels förskolans läroplan (Skolverket, 2010). Det pedagogiska programmet behandlar förskolans uppgifter och den pedagogiska verksamhetens mål, inriktning samt dess behov av stöd och utvecklingsfrämjande insatser på kommunal nivå. Programmet anger också förskolans strävansmål, behandlar barns uppväxt och redovisar synen på barns utveckling samt anger principer för innehåll och arbetssätt i förskolans verksamhet. Vidare i pedagogiska programmet (a.a) anges principer för planering, utveckling och ledning av förskolans verksamhet såväl på kommunal ledningsnivå som inom förskolan och genom förskolans läroplan.

Eriksson (2004) menar att det under de senaste 50 åren har uttryckts och funnits förväntningar att föräldrar ska stötta sina barn och engagera sig i barnens förskolegång. Det är således inget nytt fenomen att involvera föräldrarna i barns utbildning och utveckling. Läroplaner (Utbildningsdepartementet, 2003) har under längre tid argumenterat för utökad föräldraengagemang och inflytande i förskolan. På 1990-talet fick föräldrar möjlighet till inflytande på fler områden än tidigare. Förutom möjlighet till inflytande över frågor som berör barnet nu även möjlighet att påverka organisation i rådgivande eller beslutande samverkansorgan. Det är verksamhetsansvarige som ser till att samverka och möjlighet till inflytande för föräldrar är möjlig både vad gäller innehåll och form. Det är upp till berörda parter i förskolan att besluta hur föräldrainsflytandet ska utformas. Samverkansorganens syfte är att uppnå utveckling av förskoleverksamheten och öka föräldrars inflytande, men även förskollärares delaktighet i och inflytande över viktiga frågor (a.a).

Harju och Tallberg Broman (2013) menar att genom förändringar i skolans styrdokument och genom en öppen debatt i samhället har föräldrar nu lagstadgad rätt till inflytande och delaktighet i barnens förskola.

Föräldrars delaktighet i förskolan kan ses som uttryck för medborgarrätt och ökad inkludering av samhällsmedborgarna.

3.2 Utvecklingssamtal i förskolan

Utvecklingssamtal är ett samtal som ska erbjudas till föräldrar minst en gång per år där förskollärare och förälder samtalar om hur barnets kunskapsmässiga och sociala utveckling bäst kan stödjas. Det är ett samtal som kan ske på olika vis beroende på förskola. Det kan ske i grupp, utan barnets närvaro eller där barnet närvarar.

Många förskollärare ser utvecklingssamtalet som det viktigaste de gör i rollen som samtalspart och att de har barnets bästa för ögonen (Steinberg, 2008). Medan Gars (2006) beskriver förskolans utvecklingssamtal som ett institutionellt samtal vilket innebär att det går på rutin och är en självklarhet för förskollärare i deras yrkesutövning. Ett utvecklingssamtal menar Hofvendahl (2006) är ett officiellt samtal som har initierats, det vill säga, startats av de statliga myndigheterna men det är även ett konfidentiellt möte, vilket betyder att mötet sker i förtroende inom gruppen, om det enskilda barnet och är öppet för ett fåtal berörda.

Stor vikt läggs idag på utvecklingssamtalet menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) och är ett möte mellan föräldrar och förskollärare där barnet ska vara i fokus. En viktig detalj inför utvecklingssamtalet är att syftet med samtalet är klargjort för både föräldrar och förskollärare och att ett ömsesidigt givande och tagande ska förekomma för att på bästa sätt stödja barnets utveckling och lärande. Förskolan är ett komplement till hemmet och det handlar om att ta emot föräldrarna och visa dem att de har möjlighet att påverka sina barns utveckling och att de får känna sig delaktiga och att de har inflytande över verksamheten (a.a). I Skolverkets Allmänna råd för kvalitet i förskolan (2005) tydliggörs utvecklingssamtalet och beskrivs som ett samtal där förskollärare och föräldrar pratar om barnets utveckling och lärande, vilka aktiviteter barnet deltar i, trivsel, om barnet har roligt och hur det fungerar socialt.

Steinberg (2008) menar att det finns viktiga punkter att arbeta med för ett lyckat utvecklingssamtal, och att aktivt arbeta med relationer året runt är av vikt, men även ställa frågor som kräver eftertanke, anteckna viktiga saker som framkommit och sammanfatta överenskommelser. Att föräldrar känner hopp när de lämnar utvecklingssamtalet är viktigt, men även att föräldrar litar på förskollärare och har känslan av att de eventuella problem som finns är möjliga att ta itu med.

Utvecklingssamtalet är ett viktigt forum både för föräldrar och för förskollärare där informationsbyte sker mellan parterna som är viktiga för såväl barnet, verksamheten, föräldrarna och förskollärarna.

3.2.1 Utvecklingssamtalets funktion

En fråga som förskollärarna måste våga lyfta och ställa sig själva, men även mellan sig är; för vem är utvecklingssamtalet ämnat? Just för att denna tanke formar vad som kommer att diskuteras på samtalet. Buckhøj-Lago (2000) menar att utvecklingssamtalet är en utmärkt plattform för föräldrainflytande.

Samtalet ska ge en mångsidig och rik bild av barnet där det inte jämförs med någon annan. Utvecklingssamtalet behöver inte se likadant ut på alla förskolor men det ”måste utformas i enlighet med varje familjs och förskolas önskemål, möjligheter och förutsättningar” (Ivarson Jansson, 2001 s.17). I Markströms och Simonssons (2013) intervjustudie menar förskollärarna att utvecklingssamtalet i första hand är till för föräldrarna men även till för förskollärarna som ett tillfälle till att lära känna varandra och skapa goda relationer för att underlätta samarbete.

Utvecklingssamtalet i förskolan kännetecknas även av prognostisering och planering vad gäller barnets fortsatta institutionella liv i förskolan och senare skolan. Förskollärare och föräldrar kompletterar varandra och förhandlar fram en bild av barnet (Markström & Simonsson, 2013). Samtalet används också för att tydliggöra, förmedla, presentera och skapa en bild av förskolan som social praktik och har som funktion att binda samman förskola och hem på olika sätt där ansvar för barnets välbefinnande och utveckling förhandlas. För att förklara själva ordet utvecklingssamtal kan det tolkas som ett samtal, en dialog som ska leda till barns utveckling. Vidare menar Markström och Simonsson (2013) att en överenskommelse mellan förskollärare och föräldrar ska formuleras i en utvecklingsplan, där det klart och tydligt ska stå vad förskollärarna kan göra för att främja det individuella barnets utveckling och lärande. Syftet med utvecklingssamtal från förskollärarnas sida är att skapa en helhetsbild av barnet genom att få ta del av hur barnet är utanför förskolan. Föräldrarnas önskan är oftast att få ta del av barnets dag på förskolan vilket de som regel inte har så stor insyn i. Tillsammans verkar föräldrarna och förskollärarna för att skapa en samstämmig och enig bild av barnet (Markström, 2006). Utvecklingssamtalet viktigaste funktion är att gynna barnets livslånga lärande.

3.2.2 Riktlinjer för utvecklingssamtalet

Förskolan har ansvar för att pedagogik och verksamhet följer mål och riktlinjer. En av riktlinjerna är att ”Arbetslaget skall föra fortlöpande samtal med barnens vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal” (Skolverket, 2010, s.13). Utvecklingssamtalet ska inte resultera i ett betyg eller ett omdöme om barnet. Det är ett samtal om barnets värld och intressen samt om deras motivation och drivkraft att söka kunskap. Det är verksamheten som ska värderas och bedömas och inte det enskilda barnet. Genom utvecklingssamtalet kan verksamhetens uppdrag och mål tydliggöras. Målen är mångtydiga formuleringsmål som måste plockas ner till en nivå som är rimlig för den verksamhet där de skall gälla. Utvecklingssamtalet behöver därför klargöras för föräldrarna angående hur det innehållsmässigt läggs upp. Samtalet ska vara riktat mot barnets lärande och utveckling både i och utanför förskolan (a.a.)

3.3 Föräldrainflytande

Samhället ställer idag höga krav på förskolans verksamhet, att barnen i verksamheten ska ges möjlighet att lära, upptäcka och utvecklas. Eriksson (2004) menar att förskola och föräldrarollen utvecklats i förhållande till varandra då föräldrars inflytande fått större roll genom möjlighet till delaktighet i verksamheten. Föräldrar ställer mer krav vad gäller delaktighet i sitt barns lärande och utveckling genom inflytande över målen och den pedagogiska planeringen, men även information gällande verksamhetens rutiner, strategier och handlingsplan (a.a). Föräldrainflytande är och kan förklaras som föräldrars möjlighet att påverka både rutiner, förskollärarnas arbetssätt och den pedagogiska verksamheten för att gynna det egna barnets utveckling. Föräldrainflytande kan i förskolan utövas bland annat genom utvecklingssamtalet, föräldramöten, föräldråd, internetforum, samverkansgrupper, lokala styrelsegrupper, aktiviteter (öppet hus, trädgårdsfest) etcetera. Föräldrainflytande i förskola är en viktig del i pedagogers och föräldrars vardag menar Eriksson (2004).

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) påvisar att samverkan och verkligt föräldrainflytande är beroende av ömsesidig tillit. För att föräldrarna ska kunna påverka bör de ha inblick i förskolans verksamhet samt vad de har för mål och innehåll i relation till både det egna barnet, men också i relation till hela barngruppen. Den kunskapen menar Sheridan m.fl. (2010) saknas i de svenska förskolorna, både föräldrar och förskollärare har dålig insyn i barnets skilda världar. Utbildningsdepartementet (2010) understryker att vårdnadshavare för barn i förskolan ska informeras om vad som gäller angående inflytande och samråd på deras barns förskola. Även i Lpfö 98/10 (Skolverket, 2010) framkommer det att föräldrar ska ges möjlighet till inflytande i verksamheten och utöva inflytande över hur målen konkretiseras, det vill säga förverkligas, i den pedagogiska planeringen och vara delaktiga i utvärderingen av verksamheten.

Skolverket (2010) påpekar att förskolan skall vara ett komplement till hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Även Eriksson (2004) menar att föräldrar ställer mer krav vad gäller inflytande och delaktighet i sitt barns lärande och utveckling, genom inflytande över målen och den pedagogiska planeringen, men även information gällande verksamhetens rutiner, strategi och handlingsplan vilket bidragit till att förskola och föräldrarollen utvecklas i förhållande till varandra.

Colnerud, Granström och Zetterholm Ankarstrand (2001) menar att föräldrainflytande kan vidga och bredda både föräldrars och förskollärares kompetensområde vad gäller barnets olika individuella behov som ger möjlighet till utveckling och lärande. Syftet med föräldrainflytande menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) är att skapa goda uppväxtvillkor efter egna förutsättningar för varje barn. Vidare menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) att föräldrarna ska inom ramen av de nationella målen som till exempel, barns inflytande, normer och värden, barns lärande och utveckling, hem och förskola, få

vara med och påverka verksamheten. Detta förutsätter att förskollärarna är tydliga med att visa innehåll och mål. Förskollärarna kan tillvarata föräldrarnas önskemål och synpunkter vad gäller planering och genomförande av de pedagogiska aktiviteterna. Föräldrar har olika möjlighet att engagera sig i verksamheten och då är det viktigt som förskollärare att möta varje förälder utefter deras behov, intresse och förväntningar på verksamheten (a.a).

Kroeger och Lash (2011) menar att det finns en koppling till att barnen utvecklar sitt lärande i en positiv riktning om föräldrarna tillåts att ha inflytande på verksamheten som till exempel utformning av verksamheten, pedagogers olika arbetsformer med barnen, temaförslag, utformning av gård etcetera, men även den information som framkommer under de samtal som förs mellan förskollärare och förälder gynnar verksamheten då det är lättare att anpassa den för det enskilda barnet.

Det är väsentligt att föräldrars åsikter angående både barnets lärande och utveckling lyssnas till menar Andersson (2004) men även åsikter om verksamheten i sig. Detta är väsentligt för alla parter då det gynnar barnets utveckling, upptäckarglädje och lust att lära. Det gynnar också kontakten mellan föräldrar och förskollärare då en god föräldrakontakt är av vikt för verksamheten. Att få ta del av föräldrars synpunkter på verksamheten så att verksamheten kan förändras och utvecklas i samarbete med förskollärarna. Vetskapen påpekar Andersson (2004), att som förälder ha möjlighet att påverka räcker många gånger för att som föräldrar känna sig respekterade.

3.3.1 Varför behövs föräldrainflytande?

Under senare tid har regeringen förstärkt föräldrars rätt till inflytande och perspektivet på föräldrainflytande bör ses som resurs till stöd och utveckling. Rätten till inflytande finns fastslagen i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna (Utbildningsdepartement, 2003). Arbetet med inflytande har förstärkts i förskolans läroplan (Skolverket, 2010) för att få en förskola med hög kvalitet och måluppfyllelse. Det är till största delen en fråga om inställning, synsätt och information som sätter gränserna för föräldrars inflytande. Det är också viktigt med en ökad professionalism hos pedagogerna samt att pedagogerna själva inser sin viktiga roll för att kunna visa för föräldrarna hur betydelsefulla just deras insatser i verksamheten verkligen är. Varje förskola behöver ha flera olika forum där åsikter och idéer kan brytas mot varandra, där föräldrarna känner att de har möjlighet att påverka och där viktiga principfrågor kan diskuteras. Föräldrar ska informeras om vad som gäller angående inflytande och samråd på deras barns förskola (Utbildningsdepartementet, 2010).

3.3.2 Förutsättningar angående föräldrainflytande?

Föräldrainflytande präglas av förskollärarnas syn på och föreställningar om föräldrainflytande och vad de ger utrymme till föräldrarna att ha inflytande över. Föräldrainflytande kan innebära synpunkter på förskollärares arbetssätt, utomhuspedagogik, barnets välbefinnande i verksamheten och dess behov etcetera. Andersson (2004) menar att det också finns hinder som kan vara kulturella skillnader, det vill säga

att det mångkulturella samhället har kommit att synliggöras allt mer. Vilket kan innebära ekonomiska, materiella och sociala skillnader mellan människor. Trots detta menar Andersson (2004) är det framför allt tidsbristen för förskolläraren att förbereda sig och på att leva upp till de förväntningar som styrdokument och föräldrar har som är det stora hindret. Detta innebär att förskollärarna ofta har mindre tid för att sätta sig in i vad föräldrainflytande bör och ska innebära och vad föräldrarna ska och kan ha inflytande över. I stället ligger förskollärarnas fokus på barnen och verksamheten (a.a).

Andersson (2004) menar att en viktig förutsättning för ett fungerande föräldrainflytande är att det ges tid och möjlighet att träffas samt att det sker på en plats där föräldrarna känner trygghet. Vidare nämns tre hörnpelare i bemötande: respekt till varandra, bekräfta varandra och att lyssna på varandra. Det positiva mötet mellan föräldrar och förskollärare ska präglas av en ömsesidig respekt, alla ska bli sedda för den de är och inte för att just han eller hon är den föräldern eller förskolläraren. Föräldrarna är de som känner sina barn allra bäst och genom att lyssna på föräldrarna får förskollärarna en bredare bild av barnet. Det är av vikt att förskollärare och föräldrar ser vinster med föräldrainflytande och vad det kan ge för verksamheten, det vill säga att det är av vikt med gott samarbete för barnens lust att lära. Samtidigt som det är värdefullt att få ta del av föräldrarnas synpunkter för att utveckla verksamheten (a.a).

3.3.3 Föräldrainflytande enligt nuvarande styrdokument

Förskolans uppdrag är bland annat att i samarbete med föräldrarna främja barnens utveckling att bli ansvarsfulla människor och samhällsmedlemmar. Förskolan ska stödja familjernas ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. I samarbete med föräldrarna ska förskolan ge varje barn möjligheter till att utvecklas efter sina egna förutsättningar. I den reviderade läroplanen för förskolan påvisas det även tydligt att förskolan ska ge föräldrarna möjlighet till inflytande (Skolverket, 2010).

Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande. (Skolverket, 2010, s 16)

Vidare beskrivs i Lpfö98/10 (Skolverket, 2010) att förskollärare ansvarar för att föräldrarna ges möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen av verksamheten, samt även för utvecklingssamtalens innehåll, utformning och genomförande.

3.4 Sammanfattning av forskningsgenomgången

I detta kapitel har vi berört historiken bakom utvecklingssamtalet i förskolan. Vi har även berört ämnet utvecklingssamtal, vad det innebär och vad det har för funktion. Slutligen har vi berört föräldrainflytande och dess förutsättningar. Något som framkommit vid forskningsgenomgången har varit att föräldrars medverkan i utvecklingssamtalen idag ses som en resurs snarare än att som tidigare ses som ett hinder i verksamheten. Vi har även belyst att det inte är något nytt att föräldrar förväntas vara engagerade i sina

barns förskolegång utan det har det funnits förväntningar om de senaste 50 åren. Under 1990-talet fick föräldrarna fler områden som de fick ha inflytande över. De fick även tillgång till inflytande över att kunna påverka organisationen i rådgivande eller beslutande samverkansorgan utöver de frågor som rör det egna barnet. Vi har belyst att ett utvecklingssamtal är ett samtal som handlar om hur barnens kunskapsmässiga och sociala utveckling bäst kan stödjas. Att detta är ett möte mellan föräldrar och förskollärare där barnets utveckling och lärande, vilka aktiviteter barnet deltar i, om barnet trivs och hur barnet fungerar socialt är i fokus. Vi har även visat på att idag ställer samhället högre krav på förskolans verksamhet och att förskola och föräldrarollen utvecklas i förhållande till varandra då även föräldrar får större inflytande. Idag ska förskolan vara ett komplement till hemmet för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska utvecklas rikt och mångsidigt (Skolverket, 2010). En viktig förutsättning för ett fungerande föräldrainflytande är att det ges tid till att träffas förskollärare och föräldrar och även att det ska ske på en plats där föräldrarna känner trygghet (Andersson, 2004). Vi vill med denna studie undersöka hur föräldrarna i studien upplever inflytande i förskolan genom utvecklingssamtalet, vad de förväntar sig av det och om de kan ge en beskrivning av hur inflytandet ser ut.

4 Fenomenografisk ansats

Fenomenografien är varken en metod eller en teori, utan den är en ansats, vilket betyder att det är en strävan/inriktning att utgå från för att identifiera och hantera olika typer av forskningsfrågor som finns att studera i en pedagogisk miljö (Marton & Booth, 2000). Studien utgår och är genomförd utifrån inspiration från en fenomenografisk forskningsansats. Huvudsyftet för den fenomenografiska ansatsen är att beskriva hur fenomen eller företeelser uppfattas av människor. Det klagör variationer utifrån deras erfarenheter. Ett fenomen kan vara något som förekommer fysiskt eller i tanken och kan beskrivas eller visas upp. Fenomenografiska studier strävar efter att få beskrivande svar från informanterna genom att ställa frågor med inledningen ”vad” och ”hur” och ställa följdfrågor (Dahlgren & Johansson, 2009). Studiens resultat beskriver fyra föräldrars uppfattningar av hur de upplever föräldrainflytande genom utvecklingssamtalet som fenomen i förskolan.

Marton och Booth (2000) skiljer på två perspektiv angående människors uppfattningar; första ordningens perspektiv som handlar om ”sätten att erfara världen” (a.a, s.154), det vill säga uttalanden om ”världen såsom den erfars av människor”(a.a, s.154) och andra ordningens perspektiv som syftar till att fokusera på andra människors erfarenheter om världen eller något specifikt fenomen genom att även ställa sig utanför sitt eget erfalande. Variationerna i människors uppfattningar kategoriseras enligt Marton och Booth (2000) i olika beskrivningskategorier utifrån andra ordningens perspektiv, det vill säga, människors erfarenheter om världen. Det som beskrivs är relationen mellan personer och fenomen, hur personer uppfattar ett fenomen. Beskrivningskategorierna preciseras i tre kriterier och bör ha vissa egenskaper.

Det första kriteriet är att alla enskilda kategorier bör ha en tydlig relation till undersökningens fenomen, så att varje kategori säger oss någonting distinkt om ett särskilt sätt att erfara fenomen. Det andra är att kategorierna måste ha en logisk relation till varandra, en relation som ofta är hierarkisk. Det tredje kriteriet till sist, det är att systemet bör vara sparsamt, vilket innebär att så få kategorier som möjligt bör användas, i den mån det är rimligt och genomförbart, så att den kritiska variationen i dataunderlaget skall kunna ringas in. (Marton & Booth, 2000, s 163)

Vidare understryks att en fenomenografisk studie alltid innefattar uppfattningar från ett fåtal personer som är utvalda, vilket innebär att det inte är möjligt att generalisera svaren så att de representerar alla där de utvalda är hämtade från. Däremot är det viktigt att alla uppfattningar som uttrycks från de utvalda kommer till tals i studien (Marton & Booth, 2000).

5 Metod

Under denna rubrik redogör vi för hur vi samlat in vår empiri, här beskrivs även tillvägagångssätt, urval och genomförande. Därefter beskrivs forskningsetiska principer, och trovärdighet i studien. Till studien valdes en fenomenografiskt inspirerad ansats som går ut på att försöka förstå en människas mening runt olika fenomen. Vi som undersökare tolkar, beskriver och analyserar en variation av olika människors uppfattningar för att upptäcka olikheter och likheter.

5.1 Fokusgruppssamtal

För att uppnå syftet med studien har vi använt oss av kvalitativ metod. Den kvalitativa metod som lyfts fram inom fenomenografin är att göra djuplodande intervjuer (Wibeck, 2010). I vår studie har vi valt att genomföra intervjuer i form av fokusgruppssamtal. Fokusgruppssamtal menar Wibeck (2010) används för att få reda på gruppens åsikter, tankar och uppfattningar om det specifika ämnet som forskaren valt att studera. Det är även en metod som med fördel ger deltagarna möjlighet att tillsammans reflektera och diskutera. Att komma fram till nya idéer och tankar kring ämnet som diskuteras (Wibeck, 2010). Genom fokusgruppssamtalet förs en dialog mellan respondenterna och vi som samtalsledare kan ställa kompletterande frågor. Genom att vi valde att använda oss av fokusgrupper har deltagarna fått möjlighet att fördjupa sig inom ämnesområdet utifrån våra frågeställningar. Deltagarna samtalade om det tillsammans och vi som forskare fick möjlighet att höra hur deltagarna i gruppen uppfattade och samtalade om det som särskilt intresserade oss som forskare. I en fokusgrupp argumenterar deltagarna ofta med varandra och ifrågasätter varandras åsikter. Denna argumentation innebär att forskaren har möjlighet att få mer realistiska beskrivningar av vad deltagarna tycker och tänker, eftersom de tvingas reflektera över och kanske också ändra sina uppfattningar (Bryman, 2011). Vi vill genom fokusgruppssamtalet mellan respondenterna skapa möjlighet till att reflektera om föräldrainflytande genom utvecklingssamtalet. Vi valde denna metod eftersom vi var intresserade av vad respondenterna hade att berätta och diskutera om vad gäller utvecklingssamtalet som är ett forum för föräldrainflytande. Wibeck (2010) menar också att ett fokusgruppssamtal till skillnad från en gruppdiskussion alltid är arrangerad av forskaren och mer eller mindre strukturerad (a.a).

I ett fokusgruppssamtal träffas ett visst antal deltagare som enligt Wibeck (2010) ska vara fler än tre personer. Vid färre deltagare blir det annars svårt att föra en diskussion om ett redan förutbestämt ämne. Vi valde att fyra föräldrar skulle delta i fokusgruppssamtalet. En fördel med att använda få deltagare i ett fokusgruppssamtal är att materialet blir lättare att bearbeta på djupet (Halkier, 2010). När deltagarna inte är så många ges mer utrymme till var och en att utveckla sitt resonemang. Halkier (2010) anser att fördelen med detta är att det skapar ett fördjupat perspektiv då de sedan tidigare delar erfarenheter och upplevelser. Ett fokusgruppssamtal kan också vara svårt att genomföra om alla respondenter inte får lika stort talutrymme. Vi försökte förmå alla att komma till tals lika mycket.

I fokusgruppssamtalet är interaktionen mellan deltagarna det centrala och samtalsledaren är för det mesta passiv (Bryman, 2011). Samtalet får inte vara för styrt eftersom målet är att få reda på deltagarnas uppfattningar och synsätt. Fördelarna med att låta deltagarna vara fria i sin diskussion är att de då får en större möjlighet att diskutera det de verkligen anser är viktigt och intressant (Bryman, 2011). Wibeck (2000) menar att det är opartiskheten som samtalsledaren måste värna om under samtalet. Att nicka, le, uppmuntra eller på något annat sätt ge bekräftelse på det han eller hon hör, medför risker till att andra medverkande avstår från att säga sina avvikande åsikter (a.a).

Fokusgruppsmetoden ska ge ett djup som studien behöver för att förstå erfarenheter och förhållningssätt. Det är även av intresse att med hjälp av fokusgruppen få en tolkning av eventuella trender för att sedan bilda en förståelse för hur de kom att bli. En fördelaktig effekt med fokusgrupper är att respondenterna uppmuntrar varandra till att dela med sig av sina erfarenheter, det vill säga, att det sker ett samspel/samverkan mellan människor i kontakt med varandra. I och med det kan deltagarna stödja eller ifrågasätta varandras åsikter (Wibeck, 2000).

5.2 Urval

Undersökningen har genomförts i en liten kommun i östra Sverige. Enligt Bryman (2011) finns det två olika tillvägagångssätt då man gör sitt urval, bekvämlighetsurval eller sannolikhetsurval. Vi har använt oss av bekvämlighetsurval då vi kontaktat en förskola i vår närhet. Vi valde att ha fokusgruppssamtalet med föräldrar som har barn på en och samma förskola och där av även är kända för varandra. Vi har valt att inrikta oss på föräldrar till barn i 3-5 årsåldern då vi gjorde vårt urval. Detta med hänsyn till att vi tror att föräldrarna kanske har upplevt mer än ett utvecklingssamtal om barnet vistats på förskolan under några år. Alexandersson (1994) menar att i en fenomenografisk studie är det viktigt att göra ett medvetet urval för att få en variation i de svar som fås in. Han tar även upp att det måste finnas kunskap eller erfarenhet om det ämne som skall beskrivas av respondenterna, för att kunna föra ett resonemang kring ämnet, vilket innebär att respondenterna har tidigare erfarenheter av fenomenet som ska diskuteras (a.a).

5.3 Genomförande

Under denna rubrik kommer vi att redogöra för hur vi gått tillväga under genomförandet av fokusgruppsamtalet. Hur vi kontaktat föräldrarna, det vill säga, tillträde till fältet. En kort presentation av de medverkande föräldrarna samt genomförande av både fokusgruppsamtalet och analysen.

5.3.1 Tillträde till fältet

Allt började med att vi tillsammans besökte olika förskolor och pratade med dess förskollärare om vår studie. Vi frågade om de trodde att det fanns intresse bland föräldrarna att hjälpa oss. Vi besökte två förskolor i vardera tre olika kommuner. Det var förskolor där vi själva inte var verksamma. Därefter föll beslutet på en liten förskola i en av de tre kommunerna. Att det blev just denna förskola är en ren slump, men det kändes bra när vi gjorde vårt besök. Förskollärarna kontaktades igen på den aktuella förskolan och vi bad om hjälp med att få kontakt med föräldrar. Vi berättade för förskollärarna på den aktuella förskolan att vi var intresserade av att komma i kontakt med fyra föräldrar som har barn i åldern 3-5 år och som är kända för varandra. Berättade också att föräldrarna inte behöver ha barnen på samma avdelning. Vi bad även förskollärarna om hjälp att dela ut vårt informationsbrev (Bilaga1). Förskollärarna nämnde redan här förslag på olika föräldrar som de skulle fråga och ge vårt informationsbrev till. Det visade sig att de föräldrar som förskollärarna givit förslag om också var villiga att ställa upp. En av oss kontaktade de fyra föräldrarna via telefon efter att vi fått hjälp och tillåtelse av föräldrarna att förskollärarna lämnade ut deras uppgifter, det vill säga, telefonnummer. Under telefonsamtalet berättade vi lite mer om vår studie, dess syfte, avsikten med ett fokusgruppsamtal. Vi berättade också att vid fokusgruppsamtalet skulle vi börja med att presentera oss för varandra. Att alla deltagares namn skulle fingeras, det vill säga, att inte deras riktiga namn skulle nämnas i studien. Men även dölja allt annat som kan avslöja personens identitet. Vi förklarade även vad våra roller under samtalet skulle innebära, med en samtalsledare och två som förde anteckningar. Till sist enades vi om och bestämdes en lämplig dag och tid som skulle passa oss alla.

Halkier (2010) beskriver hur viktigt det är att deltagarna alltid i förväg ska få veta vad samtalet kommer att handla om och vad det ska användas till. Fokusgruppsamtalet började med att vi presenterade oss för varandra.

5.3.2 Presentation av medverkande föräldrar i studien

Respondenterna (med fingerade namn) och antalet barn var:

- Carina har två barn. De är tre och sex år gamla.
- Karin har ett barn som är fem år.
- Stina har två barn. De är tre och fem år.
- Anna har tre barn mellan tre och tolv år.

5.3.3 Genomförande av fokusgruppssamtal

Vid genomförandet av fokusgruppssamtalet använde vi oss av en förberedd introduktion som vi tillsammans skrivit ned för att inte missa någon form av information till de medverkande föräldrarna. Genom den förberedda introduktionen förklarade vi syftet med studien. Hur ett fokusgruppssamtal går till. Hur vi tänkt att samtalet skulle ske och vilka diskussionsfrågor vi tänk att föräldrarna skulle diskutera. Vi beskrev att det deltagarna säger och diskuterar är av stor vikt för studien och att det inte finns något rätt eller fel. Vi förklarade våra olika roller som moderatorer (en samtalsledare och två som förde anteckningar), deras roll som deltagare och våra roller gentemot varandra. De två som förde anteckningar hade som roll att enbart lyssna aktivt och anteckna. Vi gjorde detta för att ge deltagarna de ramar och den struktur som gällde under fokusgruppssamtalet. Diskussionsämnena diskuterades sedan av respondenterna. Vid de tillfällen tystnad uppstod trodde vi att respondenterna hade slut på ord. Här gällde det för oss att ha is i magen och vänta ut respondenternas tystnad. Undersökningen har visat att i den tystnaden föddes nya idéer och det gäller för oss som moderator och sekreterare/antecknare att låta respondenterna ta ordet och återuppliva diskussionen på nytt. Vi valde utifrån vår teoretiska utgångspunkt fenomenografin att ha ett mindre styrt fokusgruppssamtal där deltagarna har getts större utrymme till att samtala fritt med varandra, vilket innebär att vi hade få frågor som leder till mer diskussion. Med ett mindre styrt fokusgruppssamtal ville vi att deltagarna skulle få utbyta erfarenheter och kunskaper och möjlighet att se på sitt eget föräldrainflytande genom utvecklingssamtalet ur olika perspektiv. Efter ungefär en timma valde vi att avsluta samtalet.

5.3.4 Samtalsledarens roll under fokusgruppssamtalet

Samtalsledarens roll i fokusgruppssamtalet var att vara en aktiv lyssnare som samtidigt skulle ansvara för att gruppen höll sig inom samtalsämnet. Även introducera diskussionsämnena (Bilaga 2) och se till att det blir ett meningsutbyte. Vidare gick samtalsledaren även igenom diskussionsämnena var för sig. Samtalsledaren såg också i stort sett till att alla kom till tals genom att flika in då det fanns risk för att diskussionen skulle löpa oregelbundet.

5.3.5 Genomförande av analys

Det finns flera olika metoder att använda när man genomför en analys av kvalitativ forskningsintervju med fenomenografisk ansats genomförd i fokusgrupp. Inom fenomenografin styrs olika beskrivningskategorier genom dess definition och skapas av kvalitativt olika sätt att uppfatta fenomenet på (Bryman, 2011). Inför fokusgruppssamtalet konstruerade vi en öppen intervjuguide (Bilaga 2). I enlighet med en fenomenografisk tradition ställdes frågor med ”vad” och ”hur” för att få beskrivande och utförliga svar från respondenterna då vi hade en strävan efter att ställa följdfrågor. Det insamlade material vi använde i vår analys bestod av ljudinspelning och anteckningar som två av oss förde under fokusgruppssamtalet. Under hela analysprocessen hade vi våra tre frågeställningar som fokus.

När vi gjorde vår bearbetning av texten inspirerades vi av en modell i sju steg som härstammar från fenomenografin (Dahlgren & Johansson, 2009). Som *steg ett* läste vi igenom anteckningarna och lyssnade

igenom och skrev ut inspelningen. När vi hade det inspelade materialet från fokusgruppssamtalet i sin helhet på papper började vi bearbeta innehållet i texten. För att öka trovärdigheten i studien gjorde vi även detta först var för sig. Vi menar att när vi analyserar materialet var för sig ökar vi även trovärdigheten i resultatet. Detta genom att vi varit flera ögon som läst samma sak, lyssnat på och tolkat den inspelning som gjorts. I *steg två* läste vi tillsammans igenom materialet ytterligare några gånger för att därigenom kunna plocka ut de uttalanden som mest besvarade våra frågeställningar och lyssnade på inspelningen för att därefter tillsammans skriva ner allt på papper i sin helhet med utmärkta tankepauser, suckar eller andra uttryck som berikar texten. Vi valde att inte ha med suckar, tankepauser och andra uttryck i resultatdelen för att vi ansåg att det inte var relevant för resultatet som handlar om hur föräldrar uppfattar föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet. När man går till väga på detta sätt menar Dahlgren och Johansson (2009) att man bekantar sig med materialet för vidare utveckling.

I *steg tre* jämförde vi respondenternas uttalanden för att kunna hitta likheter och skillnader. I *steg fyra* grupperade vi likheter och skillnader och försökte relatera dem till varandra utifrån vad de hade för innehåll. Till exempel var alla respondenter överens om att det var viktigt att kunna få påverka verksamheten om de såg och uppfattade att behovet fanns, dessa uttalanden satte vi i samma grupp. På så vis kunde vi i stort se vad deltagarna i fokusgruppssamtalet talat om. I *steg fem* skrev vi in alla våra grupper på datorn med hjälp av programmet Excel för att få bättre struktur över materialet. Vi kortade även här ner uttalandena för att få ut det viktigaste. Därefter satte vi ihop de uppfattningar som liknade varandra och kunde på så vis se om de besvarade våra frågeställningar. Under våra frågeställningar skapade vi kategorier där vi sorterade de olika grupperna efter deras innehåll. I *steg sex* namngav vi kategorierna för att lättare kunna få en överblick över resultatet. Uljens (1989) menar att man i analysen söker efter likheter och skillnader som bildar beskrivningskategorier. Dessa kategorier bidrog till att vi kunde se ett mönster i diskussionen. Slutligen kunde vi gemensamt sammanställa ett resultat utifrån det insamlade materialet och våra anteckningar som ett avslutande *sjunde* steg.

Genom vår fenomenografiska ansats kan vi tillsammans skapa en förståelse kring ur våra respondenter uppfattar föräldrainsflytandet genom utvecklingssamtalet. Inte hur det är. Vi kan också se att alla våra kategorier har en tydlig relation till studiens fenomen och har en logisk relation till varandra. Kategorierna skapades utifrån de uppfattningar vi fann, i syfte att tydliggöra innebörder.

En av respondenterna beskrev till exempel hur hon vill kunna påverka verksamheten och bli lyssnad på. En annan beskrev att hon vill ha ett samarbete med förskollärarna och kunna uttrycka hur hon uppfattar verksamheten. Vi såg ett mönster i våra respondenters diskussioner och pusslade ihop liknande uttryck och tyckanden. Detta mönster bygger på respondenternas uttalanden som innefattar att påverka verksamheten genom sina åsikter och att få uttrycka åsikter. Genom båda dessa uttalanden utarbetades rubriken "Påverka-Uttrycka" då vi såg att detta var ett nyckelbegrepp genom respondenternas diskussion. Genom sorteringen kunde vi börja tolka vad respondenterna faktiskt sagt och vilken frågeställning som

besvarades. Rubriken ”Påverka- Uttrycka” var genomgående och betonat under fokusgruppssamtalet och formulerades till: ”Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande”, som en av våra kategorier. Bryman (2011) beskriver att vid sökandet av kategorier i en fenomenografisk analys ska man bland annat leta efter hur respondenterna diskuterar samma sak på lika eller olika sätt. Efter vår analys kunde vi slutligen se att åtta olika kategorier arbetats fram. Våra kategorier kommer vidare presenteras i resultatdelen längre fram i texten.

5.4 Forskningsetiska principer

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) förekommer det etiska problem och frågor under hela undersökningen och det är viktigt att dessa beaktas redan från början. Vetenskapsrådet (2013) har skrivit fram riktlinjer för god forskningsetik som vi inför fokusgruppssamtalet tar hänsyn till genom att föräldrarna blev informerade både muntligt och via informationsbrevet som delades ut. Dessa fyra forskningsetiska principer är: informationskravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet, och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att information ges till respondenterna om syftet med studien, hur den är upplagd och vilka fördelar och risker som finns vid deltagande i ett forskningsprojekt. Här informeras också vilka som kommer att ha tillgång till allt material som samlas in under studien. Information ges även om att respondenten har rätt att avbryta när helst den vill. Konfidentialitetskravet innebär att all privat data döljs om dem som deltar genom fingerade namn och döljer allt annat som kan avslöja personens identitet. Alla fokusgruppsdeltagares namn fingerades. Att fingera deltagares namn innebär att alla deltagares namn är påhittade. Samtyckeskravet innebär att de som medverkar i en undersökning skall ha rättighet att själva bestämma om hur länge och på vilka villkor de skall delta. De skall även kunna avbryta sin medverkan utan att detta medför negativa följder för dem. Nyttjandekravet innebär att insamlade uppgifter om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål(a.a).

5.5 Trovärdighet

Bryman (2004) menar att validiteten är det viktigaste forskningskriteriet. Här bedöms om resultatet hänger ihop med syftet med studien. Kvale och Brinkmann (2009) skriver att validitet inte bara ska göras i slutet av en studie utan är något som ska pågå under alla delar. Vi har under hela studiens process gått tillbaka och tittat på syfte och frågeställningar så att alla delar hänger ihop. Kvale och Brinkmann (2009) menar att det handlar om att man som forskare kontrollerar och ifrågasätter tolkningar, resultat och slutsatser under hela tiden processen pågår. Vetenskapsrådet (2013) menar att vi som forskare kritiskt ska granska och ifrågasätta materialet som intervjuerna ger. Bell (2007) menar att man måste komma fram till om empirin verkligen mäter eller beskriver det som författarna påstår och att tolkningarna verkligen bygger på data.

6 Resultat

Genom fokusgruppssamtalet har vi fått ta del av respondenternas i detta fall föräldrarnas berättelser om sina åsikter, tankar och uppfattningar av det fenomen vi valt att studera. Resultatet är indelat i kategorier där vi tar upp hur föräldrarna uppfattar föräldrainflytandet och om föräldrarna ser att det konkretiseras i verksamheten. Vi har valt att redogöra både för allmänna uppfattningar där en samsyn funnits samt individuella synpunkter som förts fram under fokusgruppssamtalet. Vi besvarar nedan våra frågeställningar genom att presentera våra kategorier. Dessa kategorier är:

- Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande
- Föräldrars förväntningar på information vid hämtning
- Vad innebär föräldrainflytande för föräldrarna
- Möjligheten att påverka
- Inflytande på verksamheten
- Olika forum för inflytande
- Föräldramöte
- Samarbete, kommunikation och dialog

Då vi som tidigare nämnts har haft våra frågeställningar i fokus under hela analysprocessen har vi också kunnat se att våra åtta kategorier också hänger ihop med dessa. Till exempel kunde vi se att kategorin ”Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande” besvarade två av våra frågeställningar: ”Vad beskriver föräldrarna att de vill ha inflytande över i förskolan?” och ”På vilket sätt beskriver föräldrarna att deras inflytande ser ut?” Under kategorierna ”Olika forum för inflytande” och ”Samarbete, kommunikation och dialog” har vi fått svar på alla tre frågeställningarna då de berör dem alla tre på ett eller annat vis.

6.1 Vad berättar föräldrar att de förväntar sig av utvecklingssamtalet?

I samtalet har de föräldrar som medverkat i vår studie beskrivit olika former av information som de vill ha från förskolan. Vi ser i vår analys att de talar om informationen ur två olika aspekter, dels sådan information som de kan vänta med, och som de kan få veta under ett utvecklingssamtal. Dels att det finns information som de vill ha direkt vid hämtning. Resultatet redogörs för under följande kategorier:

- Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande
- Föräldrars förväntningar på information vid hämtning

6.1.1 Föräldrars beskrivning av innebörder i föräldrainflytande

Föräldrarna i vår undersökning beskriver att de uppfattar utvecklingssamtalet som ett tillfälle till att diskutera barnens behov med förskollärarna. Till exempel vill de veta hur förskollärarna uppfattar

barnet, vad barnets intressen är på förskolan. Om det verkar som att han eller hon trivs, och hur barnet fungerar socialt, samspekar med både kompisar och pedagoger. Karin säger följande:

Mina förväntningar är framförallt att förskolläraren ska berätta för mig hur de uppfattar att mitt barn trivs och har det på förskolan och hur det fungerar socialt. Det är viktigt för mig som förälder att veta att mitt barn trivs och har kompisar att leka med.

Samtliga föräldrar är överens om att barnens kompisrelationer ska utgöra en del av utvecklingssamtalet. Carina menar:

Det viktigaste för mig är att veta hur barnet fungerar med andra barn. Inte lika viktigt hur de ritat, det kan jag själv se hemma.

En annan sak som betonades av bland annat Anna under fokussamtalet var att föräldrar ställer frågor. Anna resonerar:

Jag vill veta hur det fungerar vid utflykter eller när det görs andra saker som inte görs varje dag. Jag vill helt enkelt veta om hon är en i gänget och trivs.

Annas tankegång synliggör hur hon ställer frågor om vad barnet gör under dagen. Genom att ställa dessa frågor får hon en större inblick i förskolans verksamhet. Likaså Stina som under utvecklingssamtalet vill diskutera praktiska och pedagogiska arbetssätt. För att särskilja dem från vardags saker benämner hon dem som större, saker hon tänkt på ett tag.

Stina menar:

Jag känner väl att när det gäller större. Eller större låter så allvarligt men saker som jag tänkt på ett tag, som varför de jobbade på ett visst sätt eller varför de aldrig gick till skogen eller hade skapande. Då tog jag upp det på utvecklingssamtalet.

Tre av föräldrarna uttryckte att de tycker det är viktigt att få ta del av hur barnet fungerar i de dagliga rutinerna på förskolan under utvecklingssamtalet även om dessa saker diskuteras vid lämning och hämtning. Till exempel hur barnen äter, sover och toalettbesök. Karin berättar:

Jag vill höra om det dagliga som händer. Hur dagen läggs upp med de olika gruppindelningarna. Tycker mitt barn om maten, hur går det med toabesöken, vänner. Ja ni vet allt ja kan få ta del av. Är det något som inte fungerar, vill ja få reda på sånt också.

Karin uttrycker att hon vill veta allt hon kan få veta under utvecklingssamtalet, även dagliga händelser likväl hur tankarna går när det gäller praktiska och pedagogiska arbetssätt till exempel när barngruppen delas.

En förälder nämner också något helt annat. Hon vill få reda på hur barnet ligger till inom ramen för utvecklingsplanen. Genom utvecklingsplanen som skrivs tillsammans med föräldern under utvecklingssamtalet kan föräldrar känna igen sig och lättare bli delaktiga. Vad utvecklingsplanen innehåller

eller på vilket sätt den är utformad skiljer sig från förskola till förskola, kommun till kommun beroende på hur styrdokumentet tolkas. Stina förklarar det så här:

Jag vill att pedagogerna på avdelning kan och har pratat igenom, så de presenterar en samstämmig bild av hur de upplever mitt barn och hur de genomför de saker som jag anser att mina barn behöver utveckla.

Föräldrarna vill i första hand få ta del av hur deras barn har det på förskolan, hur barnet fungerar i grupp utan föräldrarnas närvaro, klarar de rutiner, äter de maten. Föräldrarna vill också få information om barnets positiva och eventuella negativa sidor om så finns.

En gemensam uppfattning från föräldrarna har således varit att när det gäller förväntningar på utvecklingssamtalet ska det främsta handla om det egna barnet, dess utveckling, lärande, och hur dagsprogrammet ser ut. Men även att de som föräldrarna får ge sin bild av hur de uppfattar vad som händer på förskolan. Samtidigt uttrycker de att detta är saker som föräldrarna vill ha information om kontinuerligt, inte bara vid utvecklingssamtalet.

6.1.2 Föräldrars förväntningar på information vid hämtning

Det finns saker som föräldrarna inte vill att förskollärarna ska vänta med att säga till utvecklingssamtalet. Det framkommer att föräldrarna vill veta direkt till exempel om vad som har hänt under den dagen exempelvis eventuella konflikter, vad barnet lekt, med vem, planerade aktiviteter. Såväl positiva och negativa synpunkterna ska få komma fram och diskuteras. En förälder pratar om att det inte är lika viktigt hur barnet exempelvis äter eller ritar, som att få reda på hur barnet fungerar socialt. Om barnet äter dåligt skall detta tas upp vid lämning eller hämtning. Fler av föräldrarna gör skillnad mellan vad de förväntar sig diskutera på utvecklingssamtalet respektive vid exempelvis hämtning och lämning.

Carina berättar vad hon vill ha information om vid lämning eller hämtning:

Om mitt barn äter extremt dåligt vill jag veta det direkt och inte på ett utvecklingssamtal.

Anna resonerar:

Jag vill veta vad mitt barn gör under dagarna, om de leker med många kompisar. Det är inte alltid mitt barn berättar vad hon gjort när vi sitter hemma på kvällen. Jag vill också veta om hon tycker om det mesta av den mat som serveras.

Stina menar:

Om det gäller praktiska saker typ vila eller kläder känns det naturligt vid hämtning el lämning.

Sammanfattningsvis under vår första frågeställning kan utvecklingssamtalet beskrivas som ett förtroendefullt samarbete mellan hem och förskola. Ett öppet samtal där bland annat barnets utveckling

och lärande diskuteras men även hur barnet trivs, vilka aktiviteter som barnen tycker om, samt hur barnet fungerar socialt.

6.2 Vad beskriver föräldrarna att de vill ha inflytande över i förskolan?

Detta är vår andra frågeställning. Avsikten med denna frågeställning har varit att få en uppfattning om hur föräldrar ser på inflytande. Vad det innebär och hur möjligheterna till att påverka verksamheten på olika vis är möjligt. Kan det också vara så att inflytande kan ses som kritik från förskollärarna. Detta redovisas under följande kategorier:

- Vad innebär föräldrainflytande för föräldrarna
- Möjligheten att påverka
- Inflytande på verksamheten

6.2.1 Vad innebär föräldrainflytande för föräldrarna

Vi såg ett tydligt mönster i att föräldrainflytande var något som föräldrarna ville ha. Att kunna uttrycka sina åsikter och få ta del av verksamheten. Den bild som framträder under diskussionen är att inflytande för dessa föräldrar innebär att deras tankar och åsikter av det egna barnets behov, men även verksamhetens utformning bemöts med respekt. Att som förälder få ta del av verksamheten både genom att få gå på utvecklingssamtal men även få ta del av dokumentation på olika vis som visar på vad som barnen gör, och får möta under sin dag på förskola. Detta ser dessa föräldrar som en självklarhet. Carina berättar:

Inflytande, vad det innebär för mig, det är att jag får ta del av verksamheten, vad barnen gör, hur personalen tänker, att få vara med och påverka verksamheten. Men även att jag får gå på föräldramöten och utvecklingssamtal regelbundet.

Anna menar:

För mig innebär det att man skall kunna påverka eller att det ska vara tillåtet att tycka saker om förskolan, men även att man helst ska bli lyssnad på men också att man förstår att man inte alltid kan få igenom saker som man vill.

Vi ser här en likhet i att vilja ha inflytande, men en skillnad i hur det ska gå till. I ena fallet räcker det med att få ta del och påverka utifrån verksamheten. I andra fallet är det fråga om att aktivt kunna påverka och som förälder tycka till och att åsikter tas till vara.

Resonemanget om hur mycket eller hur lite inflytande föräldrarna kunde tänka sig var det spridda tankar om. Anna berättade att hon ville kunna påverka stora delar av verksamheten, till och med så specifika saker som budget och inköp. Carina och Karin uttryckte att de inte behövde kunna påverka allt.

Som någon sa innan, lagom är bäst, jag har inte det behovet att kunna påverka allt utan mer tillföra till den struktur som finns (Carina).

Lagom är väl alltid bäst. Eller ja vet inte. Jag tycker att en dialog och en kommunikation med förskollärarna alltid är viktig (Karin).

Det gemensamma som nämndes var att alla var överens om att det var viktigt att kunna få påverka verksamheten om de såg och upplevde att behovet fanns. Stina beskrev sin roll som förälder, det vill säga, att hennes kunskap om sitt eget barn lägger grunden för förskollärarnas kunskap om barnet.

Min roll är, tycker jag att som förälder se till de behov som jag ser att mitt barn har och stå på mig så att de blir tillgodosedda. Ge förskollärarna en grund i sitt arbete tillsammans med mitt barn. Jag vill ha tillräckligt med inflytande som behövs för att mitt barns vistelse på förskolan ska bli så bra som möjligt. Alltså om jag har synpunkter på något så vill jag att personalen tar till sig dem och förverkligar dem i den mån det går. Egentligen skulle jag vilja kunna påverka det mesta där jag ser att det skulle kunna gynna mitt barn men även de andra barnen, men i första hand mitt barn.

I diskussionen som fördes mellan föräldrarna återkom också flera olika begrepp som till exempel samarbete, dialog och kommunikation när det gällde deras tankar om inflytande, och att eventuellt kunna påverka förskoleverksamheten. Anna resonerar:

Jag vill ha ett samarbete med förskollärarna på avdelningen för att kunna ta upp saker som jag anser att mitt barn behöver eller att han behöver utveckla nått, men också att jag ska kunna uttrycka hur jag upplever verksamheten.

Samtidigt som att kunna säga och uttrycka synpunkter upplever flera föräldrar en oro för att det uppfattas som kritik. Anna fortsätter:

Detta ska jag kunna göra när jag hämtar eller lämnar tycker jag. Och då ska jag kunna göra det utan att det uppfattas som jag kritiserar deras arbete.

Carina tillägger:

För jag vill ju kunna lita på att förskollärarna kan och gör sitt jobb och att jag ska kunna tillföra något genom min kunskap om mitt barn, för att tillsammans skapa de bästa förutsättningar för just mitt barn. Och som nån sa att de inte ska bli sura och uppfatta mina tankar som kritik.

Från föräldrarnas sida finns här en osäkerhet av att vara inne på förskollärarnas territorium, det vill säga, utformning av verksamheten. Att deras synpunkter eventuellt ses som kritik från förskollärarna, istället för att synpunkterna ska ses som en tillgång i verksamheten.

6.2.2 Möjligheten att påverka

Föräldrarna uttrycker att det som de anser sig vilja kunna påverka genom sitt inflytande är saker som utflykter och temadagar. De vill även kunna påverka vad som köps in till förskolan, som till exempel lekutrustning både ute och inne. Barnens lärande och kunskapsinhämtning var ett område som föräldrarna bland annat Karin upplevde var viktigt att kunna påverka.

Jag skulle vilja kunna påverka vad barnen ska få lära sig. Till exempel tycker jag det är viktigt att barnen får lära sig bokstäver och att skriva och så.

Carina fokuserar på:

Jo men det är väl att mitt barn ska få göra saker ha roligt och lära sig saker. Att de själva klarar av saker.

Föräldrarna påpekade under diskussionen att det är viktigt med ett öppet och jämbördigt klimat på förskolan så att tankar om barnens lärande och utveckling känns givande att framföra till förskollärarna. Till exempel, ett öppet och jämbördigt klimat kan innebära att föräldrars tankar och synpunkter på ett barns finmotoriska utveckling tas tillvara genom leken. Eller ett barns behov med att hantera sina känslor. Genom ett öppet och jämbördigt klimat mellan parterna kan de tillsammans göra en plan för hur de gemensamt ska gå tillväga.

Föräldrarna uttryckte att de ville ha inflytande över aktiviteter som barnen fick delta i under dagen så som utflykter och temaaktiviteter. De ville även kunna ha inflytande över vad barnen fick lära sig, så som bokstäver, siffror och att skriva.

6.2.3 Inflytande på verksamheten

En förälder lyfter i diskussionen vikten av att dennes synpunkter under utvecklingssamtalet syns i verksamheten, genom att föräldern upplevde att en mer genomtänkt struktur av dagen blev synlig för föräldern. Att små tecken i verksamheten som tyder på att förskollärarna lyssnat och tagit till sig tankarna gjorde att föräldern upplevde en delaktighet i verksamheten. Anna berättar:

Jag har ju märkt att fler aktiviteter har införts. Jag upplever att det har blivit fler genomtänkta samlingar inte bara som jag tolkar det, att de sjunger en sång för att vi har tid över, pedagogiska eller fruktstund med få barn får ett annat syfte som jag ser det, och att de går på skogsutflykter mer ofta men även att de delar barngrupp några gånger per dag för att det ska bli lugnare.

Karin uttrycker att som förälder känna igen små tecken i miljön eller planeringen gör att man känner sig delaktig. Flera av föräldrar samstämde i att de får gehör för sina tankar och idéer i viss del. Att de följs upp av förskollärarna när det rör det egna barnet så som förskolans planering, det vill säga, förslag till aktiviteter, gruppindelning, samt utformning av inomhus - och utomhusmiljön.

En annan förälder uttrycker en upplevelse av att inte kunna påverka genom utvecklingssamtalet. Att det är som att förskollärarnas engagemang mattades av och att förslag inte prövades lika frekvent som tidigare. Stina resonerar:

På en annan avdelning när mitt andra barn gick där tycker jag att personalen mer lyhörd för mina åsikter om hur ja vill ha det, men även andra föräldrars tankar och idéer, även om vi ville ha det olika så försökte de lösa det, kände att de provade mycket förslag som kom från oss föräldrar. Nu kan jag känna att det är lite sämre med detta på den nya avdelningen.

Resonemanget fortsätter genom att en förälder ställer sig lite tveksam till att det går att påverka den pedagogiska biten genom just utvecklingssamtalet. Utan att upplevelsen var att det var lättare med

omvårdnadsfrågorna som till exempel sovtid, hur länge barnet får sova eller att en speciell kost tillagas. Carina berättar:

Nja jag tycker nog inte att det syntes de åsikter jag lämnat jo när det gällde vilan och saker som berörde maten men det är ju grundläggande omvårdnad men andra saker, nå det tycker jag inte.

Utvecklingssamtalet som är ett av föräldrarnas forum för att föra fram åsikter och tankar kring det egna barnet. Även som i detta resonemang organisatoriska/pedagogiska tankar som till exempel samlingar, delade barngrupper. Förväntningar på att se en förändrad verksamhet utefter sina tankar uppfattades som högre än den faktiska upplevelsen. Det framkom att det var få tankar från föräldrarna som visade på en förändrad verksamhet.

Sammanfattningsvis för de föräldrar som ingick i fokusgruppsamtalet innebar inflytande, att deras tankar och åsikter som de har respekteras. Speciellt när det gällde det egna barnets behov men även om verksamhetens utformning. Det innebar även att få gå på utvecklingssamtal, ta del av dokumentation som på olika sätt beskrivet vad barnen gör och får ta del av under sin vardag på förskolan. Genomgående i fokusgruppen framkom det att det är viktigt för föräldrarna att ha inflytande, men det finns olika synsätt på hur mycket inflytande de skulle vilja utöva.

6.3 På vilket sätt beskriver föräldrarna att deras inflytande ser ut?

Den sista och avslutande frågeställningen i vår studie tar upp på vilket sätt föräldrarna beskriver att deras inflytande ser ut. Avsikten med den har varit att få en uppfattning av hur och på vilket sätt de uttrycker sitt inflytande. Syns föräldrarnas inflytande på verksamheten? Resultatet redovisas under dessa kategorier:

- Olika forum för inflytande
- Föräldramöte
- Samarbete, kommunikation och dialog

6.3.1 Olika forum för inflytande

Vidare fördes en diskussion om eventuella möjligheter med föräldrainflytande. Föräldrarna beskrev en möjlighet förutom utvecklingssamtalet till inflytande, då genom olika samverkansgrupper. Som föräldraråd, ett forum för information från förskolechefen. Men även som ett sätt att framföra och driva tankar och påverka genom åsikter. Forumet på föräldrarnas förskola hade inte kommit till sin rätt bland annat på grund av svårigheten att som representant få in åsikter från andra föräldrar men även att det kan vara svårt att få tillräckligt med föräldrarepresentanter.

Något som kändes viktigt för föräldrarna var att de kan framföra sina åsikter på verksamheten och att det sker i olika sammanhang. Att det sker i olika forum berodde många gånger på att tillfället inte lämpade sig, till exempel vid hämtning och lämning, andra föräldrar kom eller gick, förskollärarna var mitt uppe i sitt

arbete med barngruppen eller att ämnet i sig upplevdes ”fel” vid tillfället resonerade föräldrarna. Anna berättar:

Det finns en föräldrasamverkansgrupp eller vad det nu heter som startat nyligen, men har ännu inte haft något möte så jag vet inte hur det blir med det. Det är nog viktigt med en fortlöpande god kommunikation mellan föräldrar och personal tycker jag. För det är ju ändå vi som träffas som oftast varje dag.

Anna ser samverkansgruppen som en möjlighet till inflytande, medan Karin uttrycker en tveksam inställning till inflytande utan upplever det som ett informationstillfälle från förskolans sida.

Föräldraråd hade vi men jag tycker inte att det gav så mycket samverkan utan det är mest information från förskolechefen. Fast det är ju heller inga andra föräldrar som kommer med något att ta upp direkt.

Föräldrarna såg möjligheten till att utöva inflytande genom fler forum förutom utvecklingssamtalet så som föräldraråd. Föräldrarna upplevde att det i sig blev mest information från förskolechefen och en viss tveksamhet till forumet fanns i föräldragruppen.

6.3.2 Föräldramöte

Föräldrarna förde ett resonemang runt forumet föräldramöte. Ett tillfälle att få information men även ett forum för att driva en diskussion om det som föräldrarna upplever är viktigt. Tankar om att tillfällena för föräldramöte är för få framkom. Anna menar:

Föräldramöten, det är där jag bäst kan framföra vad jag har för tankar och åsikter och kunna diskutera dem direkt. Men eftersom det bara kommer en gång per år blir det lite för sällan tycker jag. Pedagogerna är ofta mitt uppe i något när jag lämnar och hämtar, så det känns inte bra att då vilja ha en diskussion om nått jag har funderat på, man är ju även lite splittrad av att barnen vill berätta vad de gjort under dagen så det är ju inte optimalt.

Några av föräldrar upplevde att det ibland mest handlade om information från förskolechefen. Karin berättar:

Föräldramöte upplever jag som att det är mest information eller diskussion runt nått ämne, kommer inte på nått specifikt ämne just nu som varit.

En förälder rörde vid ämnet med att ha möjlighet till extra samtal om de tyckte att de behövdes. Den diskussionen tog aldrig fart utan bara kort konstaterades det att så var det. Flera av föräldrarna har fått det erbjudandet av förskolan.

Föräldrarna beskrev möjligheten av att använda sig av olika forum för att utöva inflytande så som föräldraråd och föräldramöte förutom utvecklingssamtalet. Föräldrarådet sågs som ett tillfälle att föra fram åsikter och tankar. Det framkom även att det vid dessa tillfällen lätt blev en envägs kommunikation från förskolechefen. Föräldramöte sågs även det som ett tillfälle för att föra fram åsikter men att tillfällena var

för sällan. En annan tanke var att dagordningen var många gånger redan satt och tillfället för diskussion blev begränsad.

6.3.3 Samarbete, kommunikation och dialog

En aspekt som föräldrarna diskuterade var problematiken, att som förälder bara se en liten del av verksamheten som till exempel vid hämtning och lämning. Även att föräldrarna upplever att förskollärarna anser att föräldrarna har för lite kunskap och insyn i verksamheten, för att kunna ge konstruktiva åsikter resonerade föräldrarna.

Det är svårt att ”se” verksamheten genom att enbart samtala med sina barn om vad de har gjort under dagen. Anna resonerar:

Jag frågar och är intresserad av vad mitt barn svarar men ibland känns det som att mina frågor tar slut och då saknar jag att ha en större insyn i vad Hannes gör på dagarna.

Ett flertal gånger under hela fokusgruppssamtalet nämns betydelsen av kommunikationen mellan förälder och förskolan som en viktig ingrediens. Det beskrevs som en grundsten till inflytande och förutsatte en insyn i verksamheten. Stina berättar:

Egentligen ska det ju inte finnas några hinder om man har en bra kommunikation för då ska man ju kunna prata om och resonera om vad man som kan påverka.

Kommunikation med personal. Föräldrainflytande i sig kan vara knepigt då jag bara ser en liten del av verksamheten. Detta kan leda till att personalen anser att jag som förälder inte vet vad jag pratar om. Jag tycker att personalen bemött mig på ett bra sätt när jag framfört mina åsikter (Carina).

Att föräldrainflytande var en bra tanke men kan upplevas som problematiskt om det inte hanteras på ett bra sätt från förskollärarna sida resonerade föräldrarna. Hur hanteras föräldrarnas åsikter för att ingen part ska känna sig förbisedd var en fråga som uppstod.

Föräldrainflytande är ju bra eftersom det är ju ändå vi som känner våra barn mest. Fast det skulle ju förstås bli jobbigt om alla föräldrar tycker olika. Vilken förälder skulle då personalen lyssna på (Karin).

En skyldighet som medföljer möjligheten till inflytande menade en förälder var att acceptera ett beslut eller en uttömd diskussion även om utfallet inte blev som tänkt. Stina förklarar:

Kommunikationen, att jag ska få tycka nått, ha en åsikt som rör något om eller runt mitt barn utan att känna att ”nu kommer hon igen, vad ska hon nu gnälla på” men också att jag som förälder ska försöka förstå när en sak är färdig diskuterad.

Sammanfattningsvis kan vi se att föräldrarna ansåg att det fanns flera olika möjligheter att utöva inflytande på. Ett forum var föräldrarådet men dessa tillfällen ansågs vara för sällan.

Föräldrarna i fokusgruppen upplevde det som att förskollärarna inte tror att de har den kunskapen och insynen i verksamheten för att kunna bidra med konstruktiva idéer. För att få denna kunskap behövdes det en god kommunikation och samarbete mellan förskolan och föräldrarna. I denna kommunikation var det viktigt för föräldrarna att åsikterna inte uppfattades som kritik utan ses som en möjlighet till förändring.

7 Diskussion

Detta avsnitt inleds med en metoddiskussion för att sedan behandla resultatet av fokusgruppsamtalet tillsammans med litteratur från bakgrunden för att belysa och finna svar på studiens frågeställningar och avslutas med förslag på fortsatt forskning.

7.1 Metoddiskussion

Studien är kvalitativ och som metod har vi använt oss av fokusgruppsamtal för att därigenom undersöka vad föräldrarna har för reflektioner kring föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet. En fördelaktig effekt med fokusgrupper är att deltagarna uppmuntrar varandra till att dela med sig av sina erfarenheter, i och med det kan deltagarna stödja eller ifrågasätta varandras åsikter (Wibeck, 2010).

Denna metod ansågs vara lämplig för att besvara syftet med studien. Halkier (2010) anser att en fördel med fokusgruppsamtal är att samtalet kan producera data om gruppens tolkningar, normer och interaktioner. Kritik har riktats mot den fenomenografiska ansatsen för att uppfattningar söks på en kollektiv nivå genom att intervjua individer en och en och att de funna uppfattningarna lösgörs från sitt sammanhang (Alexandersson, 1994). Vi har valt det kollektiva fokusgruppsamtalet för att pröva att på detta sätt synliggöra olika men också lika sätt att tala om föräldrainsflytande och på detta sätt skiljer sig vårt angreppssätt mot den individuella fenomenografiska intervjun. Nackdelar med att använda sig av fokusgruppsamtal kan vara att resultatet kan påverkas av att forskarna har begränsad erfarenhet i att hålla fokusgruppsamtal. Vid analysen av i vårt material har vi försökt att noggrant återge hur vi har gått tillväga.

I fokusgruppsamtalet fick vi en bild av vad föräldrarna anser om sitt föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet. Att låta respondenterna tillsammans få föra en diskussion har varit både intressant och gjorde att respondenterna pratade lättsamt om ämnet. Att vi valde deltagare från samma förskola gjorde att föräldrarna kände varandra och därigenom verkade känna sig trygga i att uttrycka sina tankar och åsikter.

Efter att vi genomfört fokusgruppsamtalet transkriberade vi alla texterna genom att vi omvandlade det talade språket från respondenterna till skriftspråk. Ett arbete som tog lång tid men som var viktigt för att

rättvist tolka de svar vi fått från respondenterna. Vid transkriberingen av råmaterialet har dock vissa respondenter tagit större talutrymme än andra. Det är svårt att veta om de mindre aktiva respondenterna vågade säga vad de ville eller om de helt enkelt inte var lika verbala som de mer aktiva. Kritik har också riktats mot den fenomenografiska ansatsen för ett antagande om att det som sägs verbalt av de intervjuade verkligen återspeglar deras uppfattningar (Alexandersson, 1994). Vi hamnar också i detta dilemma även om vi använder oss av ett kollektivt samtal. Vi är medvetna om att det är ett ögonblick av deltagarnas muntliga berättelser vi tagit del av och att våra deltagare mycket väl kan tänka och tycka på ännu fler sätt och ha andra uppfattningar än de vi har fått tillgång till genom att lyssna till deras verbala utsagor.

Genom vår metod har föräldrarna fått möjlighet att diskutera fritt utifrån vår intervjuguide kring föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet i förskolan. Resultatet visar att föräldrarna genom dessa samtalsdiskussioner utvecklat sina sätt att se på föräldrainsflytande genom utvecklingssamtalet och deras delaktighet i verksamheten. Genom diskussionen med varandra kommer föräldrarna gemensamt fram till att de har möjlighet att påverka framförallt barnens vardagssituation. De upplever att de har mycket små möjligheter att påverka saker som rör organisation på högre nivå. Men även att de hade högre förväntningar på vad de kunde påverka än vad det faktiska utslaget blev.

7.2 Resultatdiskussion

Föräldrarna har under många år haft delad vårdnad av sina barn med förskolan menar Gars (2002) och under decennier har de inte fått vara med och påverka sina barns vardag och insynen i verksamheten har varit väldigt begränsad. Det är inget nytt fenomen att involvera föräldrarna i barns utbildning och utveckling menar Eriksson (2004) men det har skett mer i hemmet genom till exempel läsläsning, skicka barnen till skolan – närvaro på lektionerna, val av utbildning. När det gällde förskolan har förskollärarna under tidigare år formulerat innehållet som föräldrarna sedan fått ta del av utan att i större mån kunna påverka. Det som framgår i litteraturen som vi har läst är vikten av att föräldrar vet vad de kan påverka i verksamheten. Vårt syfte med denna studie var att beskriva hur föräldrar upplever inflytande i förskolan genom utvecklingssamtalet. Det vi ville få kunskap om var om samtalen fungerar så att föräldrainsflytande blir synligt i verksamheten. En väg för föräldrarna att gå för att utöva inflytande är bland annat i samband med utvecklingssamtalet där möjlighet ges att ta upp saker man vill påverka. Genom samtalet får förskollärarna information om familjens bild av barnet och föräldrarna får information om förskolans bild av barnet. En av riktlinjerna är att ”Arbetslaget skall föra fortlöpande samtal med barnens vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal” (Skolverket, 2010, s.13). Föräldrarna i fokusgruppen såg utvecklingssamtalet som ett självklart inslag i förskoleverksamheten och förväntningen på samtalet var att det skulle handla om det egna barnets utveckling och lärande men även vad barnet får vara med om under dagarna. Att föräldrarnas bild av barnet var grundstenen i förskollärarnas arbete resonerade en förälder i fokusgruppen och detta förutsatte att barnet sattes i fokus. Till skillnad från Markström och Simonsson (2013) intervjustudie, att

utvecklingssamtalet i första hand är till för föräldrarna men även är till för förskollärarna som ett tillfälle till att lära känna varandra och skapa goda relationer för att underlätta samarbete (a.a).

När föräldrarna beskrev vad inflytande innebar för dem, var det när deras åsikter, tankar och idéer respekterades och togs tillvara. Någon förälder ansåg att inflytande var att de som föräldrar skulle bli informerade om vad som händer i verksamheten. De föräldrar som deltog i fokusgruppssamtalet där resonemanget fokuserade på att samarbetet med förskollärarna byggde på en god kommunikation och en dialog om barnens utveckling och aktiviteter på förskolan. Att få påverka vad sitt barn får möjlighet att utveckla och lära sig på förskolan, att barnen har roligt var viktigt och att barnen får utforska olika områden genom förslag på aktiviteter från föräldrarna. En förutsättning menade föräldrarna är att få ta del av barnens vardag på förskolan, på olika sätt (bland annat genom utvecklingssamtalet) men även den dagliga kontakten i tamburen. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) menar att föräldrar bör ha kunskapen om mål och innehåll som ligger till grund för verksamheten för att kunna påverka. Då fyller utvecklingssamtalet, pedagogisk dokumentation, föräldraråd och olika samverkansgrupper sin funktion för att från förskolans sida nå ut med den kunskapen om verksamheten. Hur upplevde då föräldrarna att deras åsikter, tankar och idéer som framkom under utvecklingssamtalet följdes upp på förskolan och framförallt vad har de för förväntningar på detta möte. Föräldrarnas förväntningar på vad de kunde påverka var stora. De förväntade sig kunna påverka bland annat gruppindelningar, vad barnen fick lära sig, hur strukturen på den dagliga verksamhetens upplägg, budget, utflykter/aktiviteter, ute och innemiljöns utformning. Det som framkom i resonemanget i fokusgruppen var att det syntes små tecken, små förändringar på verksamheten som föräldrarna tolkade som inflytande. Saker som till exempel rör det egna barnet eller omvårdnadsfrågor upplevde föräldrarna togs till vara i större utsträckning än organisatoriska och pedagogiska frågor. Ivarsson Jansson (2001) menar att själva inflytandet eller på vilket sätt delaktigheten sker kan skilja sig från verksamhet till verksamhet. Det viktigaste är att det sker och då efter föräldrarnas och förskollärarnas egna förutsättningar (a.a). Det framkom i studien att det var samma saker som föräldrarna kunde påverka och ha inflytande över oberoende på vilken avdelning barnen vistades på. Utbildningsdepartementet (2003) beskriver inflytande som att det startar med information, deltagande, påverkan, samråd och som till slut leder till deltagande i beslutsfattande. För att detta skall komma till stånd behövs tydligare information om vad man som förälder kan påverka enligt föräldrarna i vår studie. Föräldrarna i fokusgruppen återkom vid flera tillfällen i diskussionen att en god kommunikation, dialog med förskolan var a och o för, som de såg det att inflytande skulle kunna fungera. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) påvisar att samverkan och verkligt föräldrainflytande är beroende av ömsesidig tillit. En oro som föräldrarna lyfte i studien var, hur hanterar förskollärarna en dålig kommunikation mellan hemmet och förskolan, konflikt, eller åsikter/tankar från föräldrar som förskolan inte kan stå för. Vi menar att klimatet ska vara sådant på förskolan att föräldrar alltid ska känna att de ska kunna ha en åsikt och ett inflytande över verksamheten men att det alltid sker i dialog och kan resoneras fram till lösning.

Syftet med studien har varit att undersöka hur föräldrar upplever inflytande i förskolan genom utvecklingssamtalet. Och en av frågeställningarna var, vad berättar föräldrarna att de förväntar sig av utvecklingssamtalet? I det resonemang föräldrarna förde framgick det att tankarna och åsikterna följdes upp ute i verksamheten men inte i den utsträckning föräldrarna hade förväntat sig.

När det gällde på vilket sätt föräldrarna beskrev hur deras inflytande såg ut framkom det, genom att delge förskollärarna information och kunskap om det egna barnet, att ge tips och idéer om aktiviteter och pedagogiska/organisatoriska tankar kring vardagen på förskolan. Sättet som de använde sig av var flera så som utvecklingssamtalet och föräldramöte, men båda dessa förkommer vid ett fåtal tillfällen under året och det var sällan föräldrarna bad om att få fler samtal om inte något akut problem uppstått men då var det många gånger på förskollärarnas initiativ.

7.3 Slutsats

Att föräldrainflytande är betydelsefullt framkommer både i litteraturen och vid fokusgruppssamtalet. Föräldrarna anser att det är deras rätt att kunna påverka verksamheten genom föräldrainflytande och att ett forum för ändamålet är utvecklingssamtalet, men att föräldrarna även belyser andra forum som föräldramöte och samverkansgrupper för att nå ut med sina tankar och idéer. Några föräldrar önskar att de kunde påverka verksamheten ännu mer än de kan idag och kände också osäkerhet på föräldrainflytandets omfång och områden. Vi tror att förskollärare blir bättre på att skapa förutsättningar för föräldrars inflytande om vi vet hur föräldrar ser på inflytande, vad de upplever att de har inflytande över, vad de vill ha inflytande över och hur de vill att inflytandet ska gå till. Samtidigt måste vi förskollärare veta vad vi menar när vi pratar om barns lärande så vi formulerar oss rätt till föräldrarna.

7.4 Fortsatt forskningsarbete

Vi anser att förskolechefens roll för föräldrainflytande vore av intresse att undersöka då förskolechefen har ansvar gentemot både föräldrar och förskollärare att infria arbete med föräldrainflytande i förskoleverksamheten. Ett förslag för fortsatt forskning är att göra en omfattande forskning kring hur skolväsenden arbetar med föräldrainflytande vid utvecklingssamtalet. Syftet skulle vara att arbeta fram en metod som gynnar barn, föräldrar och förskoleverksamheten.

En reflektion som växte fram under arbetet med litteraturstudien var, var fanns de föräldrars synpunkter som har annan etnisk bakgrund? Hur ser de på inflytande och framför allt hur når vi dem med information om språket brister? I vår studie hade ingen förälder annan etnisk bakgrund eller svenska som andra språk. Wicklund Dahl och Jancke (2010) ger en tydlig information om på vilket sätt föräldrarna kan påverka verksamheten och den finns tillgänglig på flera språk men det förutsätter att föräldrarna kan läsa (a.a). Genom att använda tolk vid utvecklingssamtalen byter förskolläraren och föräldern information, men en upplevelse är att föräldrarna blir mindre öppna med saker som rör barnet och familjen och inflytandet blir sidoadresserat.

8 Referenslista

- Andersson, I. (2004). *Lysna på föräldrarna-om mötet mellan hem och skola*. Stockholm: HLS Förlag.
- Alexandersson, M. (1994). *Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus*. I B. Starrin & P-G. Svensson. (red.). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Bell, J. (2007). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Sambällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Buckhøj-Lago, L. (2000). *Utvecklingssamtal-perspektiv och genomförande*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Colnerud, G., Granström, K. & Zetterholm Ankarstrand, I. (2001). *Lokala styrelser med föräldramajoritet – inflytande på riktigt eller på låtsas?* Linköping: Linköpings universitet.
- Dahlgren, L-O. & Johansson, K. (2009). Fenomenografi. I A. Fejes & R. Thornberg. (Red.). *Handbok i kvalitativ analys* (s. 122-134). Malmö: Liber.
- Eriksson, L. (2004). *Föräldrar och skola [Elektronisk resurs]*. Örebro: Örebro universitetsbibliotek. Tillgänglig på Internet: <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:137381/FULLTEXT01>. Hämtad 2013-09-15.
- Gars, C. (2002). *Delad vårdnad? Föräldraskap och forskolläraryuppgift i den offentliga barndomen*. Avhandling, Stockholm: HLS Förlag
- Gars, C. (2006). *Utvecklingssamtal – en berättelse om barn, föräldrar och forskollärare*. Stockholm: HLS Förlag.
- Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Stockholm: Liber.
- Harju, A. & Tallberg Broman, I. (red.)(2013). *Föräldrar, förskola och skola. Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Hofvendahl, J. (2006). *Riskabla samtal – en analys av potentiella faror i skolans kvarts- och utvecklingssamtal[Elektronisk resurs]*. Linköping: Linköpings universitet. Tillgängligt på Internet: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:21706/FULLTEXT01>. Hämtad 2013-11-04.
- Ivarson Jansson, E. (2001). *Relationen hem – förskola: intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara ett komplement till hemmet 1990-1995*. Umeå: Umeå Universitet.
- Kroeger, J. & Lash, M. (2011). *Teaching and Teacher Education, Asking, listening, and learning: Toward a more thorough method of inquiry in home – school relations*, vol, 27:2, s.268 – 277. Tillgänglig på Internet:<http://www.sciencedirect.com.bibl.proxy.hj.se/science/article/pii/S0742051X10001460>. Hämtad 2013-11-13.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsinterjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Markström, A-M. (2006). *Utvecklingssamtalet: ett möte mellan hem och institution*. Linköping: Univ.
- Markström, A-M. & Simonsson, M. (2013). *Utvecklingssamtal, kommunikation mellan hem och förskola*. Lund: Studentlitteratur.

- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2008). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2010). *Förskolan – arena för lärande*. Stockholm: Liber.
- Skolverket (2005). *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan*. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/sb/d/865>. Hämtad 2013-09-17.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes förlag.
- Socialstyrelsen (1987). *Pedagogiskt program för förskolan*. [Elektronisk resurs] Göteborg: Göteborgs universitetsbibliotek. Tillgänglig på Internet: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/30947>. Hämtad 2015-07-02.
- Steinberg, J. (2008). *Professionella samtal-konsten att leda utvecklingssamtal i förskolan*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Uljens, M. (1989). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet (2010). *Svensk författningssamling 2010, Skollag (2010:800)*. Stockholm: Sveriges riksdag.
- Utbildningsdepartementet (2003). *Var – dags-inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning*. Stockholm: Fritzes.
- Vallberg Roth, A-C. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2013). *Forskningsetiska principer*. Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSEF.pdf>. Hämtad 2013-12-27.
- Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod (2:a rev. uppl.)*. Lund: Studentlitteratur.
- Wicklund Dahl, E. & Jancke, H. (2010). *Till dig som har barn i förskolan. Apropå Läroplanen för förskolan – Lpfö98/10*. [Broschyr] Stockholm: Förskoletidningen Fortbildning

Hej

Vi är tre stycken studenter som läser vid HLK högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping.

Vårt examensarbete kommer att utgå från föräldrars tankar om utvecklingssamtalet som är ett forum för föräldrar att utöva inflytande på förskolan.

Vårt syfte med denna studie är att undersöka föräldrars syn på sitt inflytande över den pedagogiska verksamheten genom att delta i utvecklingssamtalet.

Vi vill genomföra ett fokusgruppssamtal som tar ca 60 minuter och kommer att ske på en förutbestämd plats. Vi kommer att göra en ljudupptagning vid samtalet.

Vi och examinatorn av arbetet är de enda som kommer att ta del av det insamlade materialet. Examinatorn kommer inte att få veta vem som sagt vad. I studien kommer ni få ett fingerat namn så att den som läser inte kommer att få veta vem som sagt vad eller vem som medverkat i samtalet.

Allt material från samtalet kommer inte att användas i något annat syfte än det som angetts.

Ni kan närsomhelst avbryta er medverkan utan att ange orsak då denna studie är frivillig.

Jag ger härmed mitt samtycke till att delta i er studie och kan när jag finner avbryta detta utan att orsak efterfrågas

Namn:.....datum.....

Med vänlig hälsning: Marie Grandin Edoff, Cecilia Gustafsson, Eva-Marie Svensson

Diskussionsämnen

- Vad innebär föräldrainflytande för dig?
- För vem är utvecklingssamtalet ämnat?
- Vad skulle du/ni vilja påverka?
- Hur tar pedagogerna tillvara på den information ni som förälder ger vid utvecklingssamtalet, åsikter och idéer och konkretiserar (förverkligar) dem i den pedagogiska verksamheten?
- På vilka sätt anser du att du får vara med och påverka utvecklingssamtalets utformning så det gagnar verksamheten?